

WERKMAP VOELSCHORTEN

Een voelschort?

Een voelschort of een voelkussen of een voeldeken wordt gebruikt bij mensen in een derde of vierde fase van dementie. Het is niet meer dan een gewone schort, kussen of deken waarop allerlei materialen of attributen worden aangebracht.

Voor wie zijn de voelschorten?

De voelschorten zijn bedoeld voor mensen die in de derde en vierde fase van het dementieproces zijn terechtgekomen en waarbij het verbaal en het cognitief functioneren sterk afgenomen is.

Contact maken wordt voor deze mensen steeds moeilijker, omdat de communicatiemogelijkheden zeer beperkt zijn. Op dat moment is het dus voornamelijk non-verbale communicatie waar deze mensen mee gebaat zijn, die gericht is op het prikkelen van de zintuigen.

De zintuigelijke activiteit zoals voelen, horen, ruiken,... blijft lang bewaard, en kan een ingangspoort zijn om contact aan te gaan met deze mensen.

De meeste mensen verkennen de wereld rondom met behulp van de zintuigen, waarnemingen, de tastzin, we voelen, raken dingen aan, ruiken. Mensen in de verborgen- of de verzonken ik-fase zijn echter zelf niet meer in staat om deze prikkels op te zoeken.

De hulpvraag kan op dat moment als volgt geformuleerd worden: *“Help mij om in interactie te treden met mezelf en mijn omgeving. Bied me zintuigelijke prikkels aan zodat ik niet hoeft te vervallen in apathisch en stereotiep gedrag, maar dat ik ondanks al mijn beperkingen kansen krijg aangeboden, die me helpen om mijn psychisch welbevinden te vrijwaren.”*

Wanneer de omgeving geen respons biedt op deze hulpvraag, belanden deze patiënten in een prikkelarme omgeving en doven ze als het ware uit.

Vaak ziet men dat deze patiënten na verloop van tijd in een gedepriveerde toestand verkeren en zij hun toevlucht zoeken tot zelfstimulerend gedrag, dat uitmondt in zeer stereotiep gedrag zoals:

- Plukken aan dekens of kleding
- Het openwrijven en krabben van de huid
- Met de vingernagels krassen over materiaal
- Heen en weer wiegen met het lichaam

Deze vormen van monotoon gedrag zijn eigenlijk een hulpkreet van mensen die lijden aan een gebrek aan zinvolle stimulering.

Waarom voelschorten?

De schort wordt om de taille gebonden zoals een gewone schort. Er kan dan aan de schort gepruld, geprutst en gevoeld worden aan de verschillende elementen die aan de schort zitten.

Het merendeel zal zelf spontaan beginnen frullen en prutsen aan de verschillende materialen. Anderen zullen gestimuleerd moeten worden door hun hand te begeleiden.

Wanneer de schort op regelmatige basis wordt aangeboden, zal dit hoe langer hoe vertrouwder aanvoelen, en een gevoel van veiligheid en (h)erkenning geven.

De bedoeling is uiteraard niet dat de mensen 's morgens een schort worden omgebonden, en deze 's avonds weer wordt uitgedaan.

Het is en blijft een manier om in contact te treden met de passievere mensen met dementie. Met voelschorten worden de zintuigen geprikkeld, maar ook de omgeving. Door samen bezig te zijn, samen te experimenteren en interactie te creëren zal er een nieuwe manier van warm menselijk contact ontstaan.

Het doel:

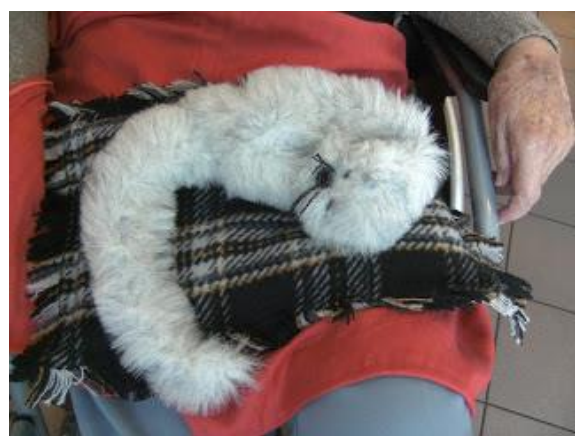
- Contact stimuleren tussen mensen met dementie en hun omgeving
Contact maken wordt voor deze mensen steeds moeilijker, omdat de communicatiemogelijkheden zeer beperkt zijn.
Door mee te werken of bezig te zijn aan voelschorten bieden we een nieuw communicatieperspectief aan, waardoor het gebrekkige contact soepeler kan verlopen. Dit zorgt ervoor dat familierelaties een nieuwe interactie vinden.
- Verminderen van onrust
Personen met dementie zijn vaak onrustig en verward. Door hen een voelschort aan te bieden merken we dat de onrust fel vermindert, en dat zij op lange termijn de voelschort zien als rustgevend en vertrouwd. Vertrouwd = veilig.
- Uitlokken van reacties
Ook de omgeving reageert op de voelschorten, waardoor een nieuwe vorm van contact, interactie en communicatie ontstaat.
- Sociaal isolement doorbreken
Dementie zorgt ervoor dat de verbale communicatie steeds verder afneemt, waardoor mensen met dementie een groot risico lopen om te vereenzamen.
- Uitnodigen tot exploratie
Ieder van ons ontdekt de wereld via de zintuigen. Via onze zintuigen maken we ons een beeld van de wereld rondom ons.
- Zintuigen aangenaam prikkelen
Mensen met dementie hebben nood aan prikkels. Als hun zintuigen op verschillend gebied geprikkeld worden, merken we dat ze minder apathisch reageren op hun omgeving.
- Algemeen (psychisch) welbevinden en zelfbeleving stimuleren
Door het afnemen van de onrust, het stimuleren van de communicatie en het geprikkeld houden van personen met dementie, wordt ook hun algemeen welbevinden gestimuleerd.

Welke materialen kan je gebruiken voor een voelschort?

Slechts enkele voorbeelden:

- Stofjes (katoen, pels, flanel, ribflueel, enz)
- Zakdoeken
- Handdoeken
- Vilt
- Knisperdoekjes
- Verschillende vormen knopen (gewone knoop, drukknop)
- Parels
- (Katte)belletjes
- Lintjes
- Applicaties zoals bloemen, strikjes, diertjes, enz.
- Pompons in verschillende maten en kleuren
- Kleine knuffels (max.10 cm)
- Ritsen
- ...

Je kan de materialen ook individueel afstemmen op de patiënt en diens voorkeuren. Bv bij een kattenliefhebber kunnen er elementen van katten verwerkt worden (kattenbelletje, figuur van een kat, eventueel kattenknuffel om te strelen,...), bij een paardenliefhebber elementen van paarden (figuur paard, hoefijzer, 'paardenstaart',...), bij een natuurliefhebber natuurelementen enz.

Waar moet ik op letten?

- Werk met felle en contrasterende kleuren. Dat is visueel aantrekkelijker, en nodigt meer uit tot experimenteren. Het zicht is bij ouderen vaak minder, waardoor ze moeilijker onderscheid kunnen maken tussen wat fletsere kleuren. Zo zullen ze bijvoorbeeld geen wit op wit zien.
- Prikkel minimum twee zintuigen (tast: verschillende structuren, ritsen, zachte zakjes, reukzin: lavendelzakje, gehoor: knisperdoekje, belletje, zicht: verschillende kleuren).
- Beperk het voelmateriaal. Naai niet meer dan zes voorwerpen op een schort. Overdaad aan materiaal geeft overprikkeling en is niet goed.
- Let erop dat je geen materiaal gebruikt waarvan er onderdelen gemakkelijk kunnen loskomen.

Tips en trucks voor wie zelf aan de slag wil gaan

- Je kan in heel wat winkels bruikbaar materiaal kopen. Toch moet je het vaak niet verder zoeken dan nodig. Zo kan je kantenklare knisperdoekjes kopen, maar die zijn redelijk duur. Je kan op een zeer gemakkelijke manier hetzelfde effect verkrijgen door een gewassen verpakking van chips in stof te wikkelen en vast te naaien.

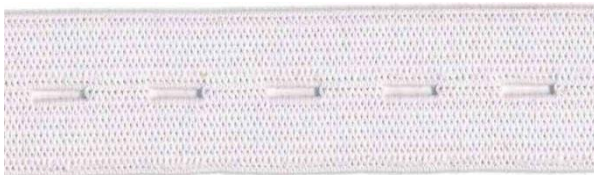

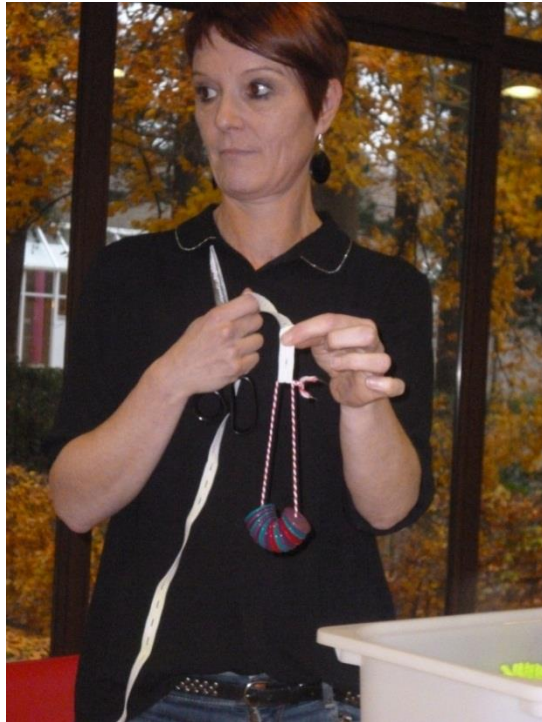
- In heel wat budgetvriendelijke winkels kan je vaak leuke dingen op de kop tikken. (wibra, zeeman, action, kruidvat...) Dingen zoals kattenspeeltjes, belletjes, haarbandjes, badspons of gekleurde schuurspons vormen een leuk item voor de schorten.

- Werk met knopenelastiek. Het voordeel hiervan is dat je al het materiaal van de schort of deken kan halen om het te wassen of te vervangen.

- Op de blog van Nadia Hainaut kan je nog heel wat inspiratie opdoen rond voelschorten, maar ook over het reilen en zeilen van personen met dementie in ZNA Joostens. www.voelschorten.blogspot.be
- Neem ook eens een kijkje op www.een.be/programmas/iedereen-beroemd/de-figuur-nadia voor een filmpje over Nadia en de voelschorten.

Aan de slag en veel succes!

A yellow felt board with a decorative border is displayed. Attached to the board are several felt toys: a green and yellow striped caterpillar, a red pouch with a large red pom-pom, and a white cloud-like shape with two pink dots. A small black clip is visible on the top left, and a small brown string with a red bead is on the top right. The background shows a desk with papers and a chair.

